

biť filmy.“Niekedy na tom však trvá producent. „Pri filme *Babička som tri dni nakrúcala s chalanom, ktorý potom povedal, že vo filme nechce byť. Musela som vystrihnúť, lebo dotyčný nepodpísal zmluvu. Keby to záviselo od mňa, tie zábery by som vo filme nechala a povedala: ‚Tak sa súd, chlapče.‘“ Podobne to vidí Miro Remo: „V dokumentárnom filme môže byť aj 10 hlavných postáv, a keby doň každý zasahoval, znamenalo by to 10 rôznych úprav filmu, takže by sa možno nikdy nedokončil. Vo filme sa pracuje so živým materiálom a málo kto strávi, keď sa vidí v obraze, najmä keď to neklápe po povrchu, keď je to intímne. Ale sociálni vydedenci, ktorí prežili ťažké životné situácie, to zoberú ľahšie ako ľudia, ktorí o sebe vytvárajú istý mediálny obraz,“ hovorí Remo v narážke na svoje filmy. Má on sám nejaký etický blok, čo by vo filme nepoužil? „Ak povedzme niekto vracia po alkoholovom excese, to by som bol schopný dať von, aj keď to môže byť dôležité, lebo to vytvára šok, čo je veľmi zaujímavý výrazový prostriedok. Ale keby to malo ohroziť samotný dej, som ochotný aj v rámci etiky prizmúriť oči – keď je poslanstvo toho filmu silnejšie ako menší etický problém vnútri. Je to možno egoistický autorský pohľad, ale v tomto zmysle sa film nedá robiť kolektívne.“*

Opatrnosť i ohľaduplnosť

Robert Kirchoff je o niečo opatrnejší. „V prípade problematických situácií a scén sa snažím dobre pripraviť a zavolám účinkujúcich do strižne. Presvedčam ich, prečo je to alebo ono dôležité a prečo to musí vo filme ostať. No zvažujem aj ich hľadiská a v naozaj zložitých prípadoch scénu upravím, obrúsím hrany.“ Podobný postup sa osvedčuje aj Jarovi Vojtekovi, ktorý hovorí: „Aj keď si myslím, že zobrazujem veci pravdivo, je to relatívne. Odkiaľ mám patent na to, že toto je pravda, ktorú musí každý prijať? Aj protagonista môže mať svoju pravdu a svoju predstavu. Ja otvárať otázky, ale nemôžem nič tvrdiť, a teda nemôžem ani ľudí vo filme kompromitovať. Režisér má obrovskú moc v tom, že ich môže dať do nejakého kontextu, a tam sa môže vyskytnúť zrada.“ Vo filme *Cigáni idú do voľieb* je scéna, ktorá ukazuje, že protagonistu Vlada Sendreia oklamal jeho najlepší kamarát Jaro Berky. „Bolo to zachytené autenticky a nemal som čas to s ním riešiť. Najprv som to zostrihal, až potom som zavolať Sendreia aj Berkyho, film som im

pustil a čakal som na reakciu. Berky len poznamenal: ‚My Rómovia sme takí.‘ A scéna vo filme ostala.“ V dokumente o autistických deťoch *Tak ďaleko, tak blízko* sa matka jedného z nich vyjadri, že otec odišiel od rodiny, lebo nezvládol dcérin autizmus. „Jej výpoveď som natočil, otcovi som o tom nepovedal a dal som to do filmu. Pred jeho uvedením do distribúcie som mu to pustil. Ten muž výrok svojej manželky akceptoval a povedal: ‚Je to dobrý film, môžete to tam nechať.‘“

Minirezor už máme

Účinkovanie autentických ľudí v dokumentárnom filme skrýva rôzne úskalía. Marek Kuboš použil v študentskom filme *Hlas 98* telefonické nahrávky, v ktorých respondenti reagovali na nekalú predvotrebú ponuku fiktívneho človeka. Keďže niektorí z nich so zverejnením nahrávok spätne nesúhlasili, tento film sa nemôže verejne uvádzať. Televízny dokument Dušana Hudeca *Miluj bližného svojho* o povojnovom pogrome v Topolčanoch mohol byť uvedený iba ako súčasť diskusnej relácie *Pod lampou*, ako samostatné umelecké dielo ho RTVS dodnes neodvysielala. Dôvodom sú rasistické vyjadrenia jedného z účinkujúcich. A samotný Remo musel „stopiť“ dokument *Pohoda*, v ktorom odkrýva návštevníkom zákulisie hudobného festivalu. V tomto prípade s jeho uvedením nesúhlasil obidvaja režiséri filmu a zároveň jeho protagonista Michal Kaščák.

Určite nie je žiaduce, aby sa natočené diela z jakých príčin nedostali k divákovi. Nejde pritom len o investované finančné prostriedky, ale najmä o to, že by sa tým ochudobnil slovenský film. Na druhej strane by žiadny film nemal nikomu bezdôvodne ublížiť či porušiť jeho práva. Skvele to vystihol Jaro Vojtek: „Čo je dôležitejšie, film alebo ľudia? Pre mňa sú dôležitejší ľudia. Najväčším šťastím pre mňa ako dokumentaristu je, že ľudia, ktorí vystupujú v mojom filme, nemajú problém prísť na premiéru a povedať: ‚Toto sme my.‘ Vtedy si poviem, že je to okej.“

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Kancelária Creative Europe Desk Slovensko v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského organizuje v Bratislave medzinárodnú konferenciu pod názvom *Kreatívne dedičstvo*, ktorá sa bude venovať otázkam motivácií občanov a organizácií zaoberajúcich sa reštaurovaním, záchranou a podporou kultúrneho dedičstva. Kritizovať dnešný stav nie je problém, dôležitejšie je hľadať východiská a ponúkať riešenia. Aká je však súčasná prax a jej možné dôsledky? Ako sa na Slovensku staráme o naše hodnoty a ich udržateľné uchovanie? Aké sú hrozby? Počas konferencie sa pokúsime hľadať limity kvality ochrany kultúrneho dedičstva a možnosti zlepšenia podpory kultúrneho dedičstva a jej financovania nielen na Slovensku. Konferencia sa uskutoční 8. júna v priestoroch Café Berlinka v SNG.

Kancelária Creative Europe Desk vydala *Správu o stave slovenskej audiovizívie v roku 2015*. Obsahuje množstvo rozličných dát zo všetkých oblastí slovenského audiovizuálneho priemyslu: z legislatívy, filmového školstva, produkcie, podporných programov a fondov, kinodistribúcie, videodistribúcie, kín, festivalov, televízie, informácie o domácich a zahraničných oceneniach slovenských filmov a tvorcov aj o aktivitách Slovenského filmového ústavu. Rok 2015 bol mimoriadne úspešný, keď okrem iného narástol počet divákov v kinách a zvýšili sa aj tržby. Správa slúži zahraničným a slovenským inštitúciám, organizáciám a celkovo zástupcom audiovizuálneho priemyslu. Jej autorom je Miroslav Ulman, redaktormi Rastislav Steranka a Vladimír Štric. Správu v slovenskej a anglickej verzii je možné nájsť na webovej stránke kancelárie www.cedslovakia.eu. Vybrané informácie z nej si môžete prečítať aj v prílohe tohto čísla *Film.sk* na stranách 47 – 52.

Aktuálne uzávierky podprogramu MEDIA: Výzva EACEA/13/2015, Výberová podpora kinodistribúcie, uzávierka je 14. júna. Výzva EACEA/11/2016, Online distribúcia, uzávierka je 21. júna.

Študentské konfrontácie 2

Na pôde FTF VŠMU sa 29. apríla konala druhá časť študentských konfrontácií, venovaná animovanej a hranej tvorbe. Zúčastnil sa na nej pomerne slušný počet tvorcov, obhajovali sa piati, čo je takmer polovica z tých, ktorých filmy sa analyzovali. Zahanbiť sa však dali animátori, keďže prišla len Zuzana Žiaková a analýzy zvyšných štyroch filmov nemali oponenta dokonca ani v osobách pedagógov.

Najaktívnejším diskutujúcim bol už tradične Martin Šulík, ktorý bez problémov zastúpil chýbajúcich študentov a často privádzal do rozpakov autorov príspevkov. Tak ako v prípade dokumentárnych konfrontácií aj tentoraz stojí za vyzdvihnutie predovšetkým text Jakuba Lenčéša, ktorý veľmi presne zasadil Gomolčakov film *Yolo* do kontextu jeho tvorby a preukázal výborné argumentačné schopnosti. Martin Adam Pavlík zase dokázal pomerne výstižne pomenovať kvality filmu *Prvá operácia* Daniela Riháka, hoci v úvode azda až príliš artikuloval svoje fanúšikovské nadšenie, čím vlastnému textu tak trochu ubral na prekvapivosti či údernosti. Zvyšné texty, žiaľ, sprekvádzala buď prílišná opisnosť, alebo neschopnosť pomenovať základný konflikt či tému filmu, prípadne nespravodlivé výhrady vyplývajúce z nedostatočnej znalosti kontextu, na čo výstižne upozorňoval aj Martin Šulík a pedagogicky katedry audiovizuálnych štúdií. Spomedzi filmov treba vyzdvihnúť invenčnú a na symboly bohatú aktualizáciu Dobšinského rozprávky *Braček Jelenček* Zuzany Žiakovej, feministickú a dôsledne dramaticky budovanú žánrovku *Prvá operácia*, enigmatický *Chronos* Martina Kazimíra a hravé pixelartové dielo *4n1m4ws* Kataríny Geffertovej.

Konfrontácie sa skončili ambivalentne nielen pre dosť kolísavú kvalitu jednotlivých titulov, ale aj textov, ktoré mali v porovnaní s dokumentárnyimi konfrontáciami výrazne zostupnú tendenciu. Diskusie síce prebiehali v pomerne plodnom duchu, ale aj tu by bolo v niektorých prípadoch vhodné pripomenúť: Hovoriť striebro, mlčať zlato.

► Marcel Šedo

(poslucháč audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU)

► vs

► V piatok 29. 4. sa konala predpremiéra nového slovenského zážitkového dokumentu *Tatry, nový príbeh* (r. M. Romeo Dvořák). Oficiálnu premiéru bude mať v júni v rámci predsedníctva Slovenska v Rade EÚ.

► Cenu mladého publika – European Film Academy Young Audience Award získal tento rok film *Jamais contente* francúzskej režisérky Emilie Deleuze. Rozhodli o tom 8. 5. detskí diváci z európskych krajín vrátane Slovenska.

► V utorok 10. 5. sa v Kine Lumière uskutočnilo slávnostné uvedenie publikácie Mariána Pauera *Karol Plicka*, ktorú vydal Slovart s podporou Slovenského filmového ústavu a Slovenského národného múzea v Martine. Na podujatí sa okrem autora zúčastnil aj syn Karola Plicku Ivan. Výpravná monografia venovaná významnému etnografovi, folkloristovi, fotografovi a filmárovi ponúka široký výber z jeho fotografickej tvorby aj obsahu textovú časť. Po uvedení premietlo kino Plickov dokument *Zem spieva* (1933).

► Vo štvrtok 12. 5. sa otvorila prvá 4DX kinosála na Slovensku, ktorú prevádzkuje Cinema City v bratislavskom Auparku.

► V Bratislave zomrel 14. mája vo veku 72 rokov režisér a scenárista Július Matula. Rodák z Piešťan už počas štúdia dokumentárnej réžie na pražskej FAMU nakrútil pre Štúdio krátkych filmov Bratislava dokumenty *Som prekliaty fotograf* (1969) a *Moja teta Vincencia* (1969). Neskôr pracoval prevažne na Barrandove (napríklad hrané filmy *Řeknem si to příští léto*, *Indiáni z Větrova*, *Poslední vlak*, *Kariéra*, *Volná noha*). V roku 1989 nakrútil filmovú rozprávku *Nebojsa*, ktorá vznikla v spolupráci Slovenskej filmovej tvorby Bratislava a Filmového studia Gottwaldov.

► V piatok 20. 5. uviedol newyorský festival Panorama Europe v severoamerickej premiére slovenský film *Čistič* režiséra Petra Bebjaka.

► V dňoch 25. až 27. 5. sa v Banskej Bystrici konal prvý ročník filmového festivalu Pocta Ivanovi Palúchovi, na ktorom sa premietli snímky *Markéta Lazarová* (r. F. Vláščil), *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák) a *Zabitá neděle* (r. D. Vihanová).

► ZS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► MÁJ 2016

► PUBLIKÁCIE

1. Václav Macek: *Ján Kadár* (SFÚ v spolupráci s VŠMU, Bratislava)
2. A. A. Tarkovskij: *Kráska je symbolem pravdy* (Camera obscura, Praha)
3. Helena Třeštková, Michael Třeštík: *ČasozbĚrný dokumentární film* (NAMU, Praha)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD *3x Juraj Jakubisko* (SFÚ, Bratislava)
2. DVD *Comeback* (AH production, Bratislava)
3. DVD *Obrazy starého sveta* (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumière ponúkajú v júni túto akciu:

Ak si kúpite júnové vydanie Film.sk, dostanete k nemu DVD s filmom *Červené víno* (r. Andrej Lettrich).

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► APRÍL 2016

1. *Ja, Olga Hepnarová* (r. Petr Kazda, Tomáš Weinreb, Česko/Polsko/Slovensko/Francúzsko, ASFK)
2. *Agáva* (r. Ondrej Šulaj, Slovensko, Continental film)
3. *Spotlight* (r. Thomas McCarthy, USA, CinemArt SK)
4. *Môj kráľ* (r. Maiwenn, Francúzsko, Film Europe Media Company)
5. *Červený kapitán* (r. Michal Kollár, Slovensko/Česko/Polsko, Forum Film)

Slovenská kinematografia v roku 2015

Dvadsaťsedem vyrobených dlhometrážnych slovenských filmov pre kiná, najvyššie tržby tunajších kín v ére samostatnosti a návštevnosť presahujúca 4,6 milióna divákov. To je len zopár informácií zo **Správy o stave slovenskej audiovizie**, ktorá vyšla už po trinásty raz a jej anglickú verziu prezentovala kancelária Creative Europe Desk Slovensko na májovom MFF v Cannes. Vo **Film.sk** ju publikujeme v skratenej verzii, v kompletnej podobe ju nájdete na webovej stránke www.cedslovakia.eu.

Legislatíva

V roku 2015 bol prijatý zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2015. Upravuje okrem iného povinnosti fyzických a právnických osôb pôsobiacich v oblasti audiovizie, evidenciu slovenských audiovizuálnych diel, evidenciu osôb pôsobiacich v audiovizii a evidenciu nezávislých producentov, jednotný systém označovania, postavenie a pôsobnosť Slovenského filmového ústavu a podmienky na odborné uchovávanie originálnych nosičov audiovizuálnych diel a zvukovo-obrazových záznamov tvoriacich audiovizuálne dedičstvo Slovenskej republiky.

Zásadnou zmenou prešlo v roku 2015 slovenské autorské právo, keďže bol prijatý úplne nový autorský zákon, zákon č. 185/2015 Z. z., účinný od 1. januára 2016.

Zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. nadobudol účinnosť 1. januára 2015. Fond ako verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu nahradil podstatnú časť dotačného systému ministerstva kultúry. Fond na podporu umenia nepodporuje aktivity v oblasti audiovizuálnej kultúry a priemyslu, ktoré spadajú do pôsobnosti Audiovizuálneho fondu.

Od 1. januára 2016 je účinný zákon č. 278/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Finančná podpora

Audiovizuálny fond. AVF vykonáva podpornú činnosť od roku 2010. Vlni rozdelil na podpornú činnosť o 57 840 eur viac než v predchádzajúcom roku (6 542 900 eur v roku 2015 a 6 485 060 eur v roku 2014). Minulý rok bolo podaných 548 žiadostí s celkovými nákladmi 85 312 821 eur a objemom požadovaných prostriedkov 28 763 870 eur. Počet podporených žiadostí bol rovnaký ako v roku 2014 (334). Ich podiel v pomere k celkovému počtu doručených žiadostí vzrástol (60,90 % v roku 2015, 55,48 % v roku 2014). Uvádzaná štatistika za rok 2015 mapuje stav k 2. máju 2016.

Vďaka novelizácii zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a Vyhláske Ministerstva kultúry Slovenskej republiky o filmovom projekte vznikli podmienky na fungovanie ďalšieho systémového opatrenia, ktorým je podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike, a AVF mohol od roku 2015 poskytovať finančné prostriedky určené na túto podporu z osobitného príspevku zo štátneho rozpočtu. Finančné zabezpečenie nového programu tak nebude mať žiaden negatívny vplyv na doterajšiu činnosť fondu v jej dominantnom zameraní na podporu audiovizuálnej kultúry. Prvým úspešným filmovým projektom, ktorý sa ako zahraničná produkcia sčasti zrealizoval aj na Slovensku, bol televízny seriál *Marco Polo 2*.

Rada Audiovizuálneho fondu na svojom zasadnutí 30. júna 2015 schválila návrh rozšírenia štruktúry podpornej činnosti na rok 2015 o nový podprogram 2.3 – podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel. Následne preň vznikla aj výzva č. 8/2015, ktorá bola otvorená od 11. januára do 29. februára 2016.

Literárny fond: Výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby podporil v roku 2015 prostredníctvom programu ALFA vznik nových pôvodných literárnych predlôh pre hrané, dokumentárne a animované filmy. Výbor sekcie pracoval aj na vyhodnotení filmovej a televíznej produkcie za rok 2014 a prostredníctvom cien Igric a premií Literárneho fondu ocenil úspešných tvorcov. Výbor sekcie mal vlni rozpočet v celkovej sume 121 000 eur, z toho poskytol na starostlivosť o tvorivých pracovníkov a umelcov 120 843 eur. Takmer polovica tejto sumy (51 000 eur) bola vyplatená 55 tvorcom vo forme tvorivého štipendia.

Podprogram MEDIA: Od 1. januára 2014 je MEDIA súčasťou programu Kreatívna Európa (s programom Kultúra) a to isté platí aj pre kanceláriu MEDIA Desk Slovensko, ktorá sa v roku 2014 transformovala na kanceláriu Creative Europe Desk Slovensko. Z podprogramu MEDIA vlni získali slovenské subjekty finančnú podporu v celkovej výške 571 537 eur, z toho v jednotlivých schémach: Podpora vývoja jednotlivých projektov – 25 000 eur, Výberová podpora kinodistribúcie – 88 700 eur, Podpora filmových festivalov – 25 000 eur, Automatická podpora kinodistribúcie – 282 837 eur a Podpora práce s publikom (slovenská spoločnosť bola jedným z partnerov podporeného projektu) – 150 000 eur.

Nepriamo podpora v rámci siete Europa Cinemas pre 19 slovenských kín, ktoré sú jej členmi, bola 119 421 eur, čiže celková suma podpory za rok 2015 pre slovenské subjekty predstavovala 690 958 eur. Ak k tomu ešte prirátame podporu v podprograme Kultúra – 4 61 101 eur, predstavuje podpora pre slovenské spoločnosti v roku 2015 v rámci programu Kreatívna Európa 1 015 059 eur.

Fond EURIMAGES: Kinematografický fond Rady Európy je jediný európsky fond podporujúci nadnárodné koprodukcie celovečerných filmových diel. V roku 2015 fond podporil počas štyroch zasadnutí 77 hraných, 10 dokumentárnych a 5 animovaných filmov celkovou sumou 22 619 895 eur. Vlni sa uchádzali o podporu EURIMAGES dva slovenské projekty a oba ju získali. Hraný film *Piata loď* (SK/HU/CZ) slovenskej režisérky Ivety Grófovej, ktorý je podľa účasti Slovenska majoritný, získal podporu vo výške 150 000 eur. Hraný film *Bába z ledu* (CZ/FR/SK) českého režiséra Bohdana Slámu, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal podporu vo výške 200 000 eur. Vklad Slovenska do fondu bol 119 274 eur.

Filmové školstvo

Hoci je v súčasnosti na Slovensku niekoľko vysokých škôl umeleckého smeru, výučba na nich sa audiovizuálnemu umeniu venuje stále len okrajovo – napríklad Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra intermédií Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave či Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach. V septembri 2014 bol založený vzdelávací program pod názvom Akadémia filmovej tvorby a multimédií v Bratislave. Tento neakreditovaný a certifikovaný vzdelávací program nenahrádza bakalárske štúdium, nekončí sa akademickým titulom, ale jeho absolventi sú schopní riešiť praktické animačné, graficko-výtvarné úlohy v oblasti filmového, reklamného a dizajnérskeho priemyslu.

Na Akadémii umení v Banskej Bystrici je možné študovať na dvoch fakultách. Na Fakulte výtvarných umení je katedra intermédií a digitálnych médií. Na Fakulte dramatických umení sa študujú odbory divadelné umenie a filmové umenie a multimédiá. Filmovú dokumentárnu tvorbu študovalo v školskom roku 2014/2015 v bakalárskom a magisterskom stupni štúdia 43 poslucháčov a filmovú dramaturgiu a scenáristiku v bakalárskom stupni štúdia 20 poslucháčov. Študenti katedry dokumentárnej tvorby vytvorili vlni 64 filmov a získali 13 ocenení.

Hlavná časť prípravy nových tvorcov a producentov však i naďalej spočíva na Filmovej a televíznej fakulte Vysokej školy múzických umení v Bratislave. FTF VŠMU je členom medzinárodnej organizácie vysokých filmových škôl celého sveta CILECT aj jej európskej odnože GEECT. Od 1. 10. 2014 je jej dekanom prof. Ondrej Šulaj.

V súčasnosti prebieha výučba v šiestich študijných programoch na všetkých stupňoch štúdia: scenáristika a réžia hraného a dokumentárneho filmu (zabezpečuje ateliér scenáristickej tvorby, ateliér filmovej a televíznej réžie, ateliér dokumentárnej tvorby), kameramanská tvorba a vizuálne efekty (ateliér kameramanskej tvorby, ateliér vizuálnych efektov), animovaná tvorba (ateliér animovanej tvorby), strihová a zvuková skladba (ateliér strihovej skladby, ateliér zvukovej skladby), produkcia audiovizuálneho umenia (katedra produkcie a distribúcie), audiovizuálne štúdiá (katedra audiovizuálnych štúdií). K 31. 10. 2015 študovalo na FTF VŠMU 308 študentov – z toho 10 zahraničných –, 189 študentov na bakalárskom, 98 na magisterskom a 21 na doktorandskom stupni. V školskom roku 2014/2015 skončilo štúdium na FTF VŠMU 112 absolventov (47 bakalárov, 60 magistrôv a 5 doktorov umenia) a bolo dokončených 294 filmových projektov a cvičení – z toho 22 bakalárskych a 17 magisterských absolventských filmov. Filmy študentov FTF VŠMU získali v roku 2015 dovedna 46 ocenení – 24 v zahraničí a 22 na domácich festivaloch. K najúspešnejším patrili s 9 cenami krátky animovaný film *Rosso papavero* (r. Martin Smatana).

FTF VŠMU sa aj v roku 2015 podieľala na organizovaní viacerých workshopov, masterclassov a sérií prednášok. Poslucháči audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU pripravujú časopis *Frame*, ktorý je súčasťou časopisu *Kino-Ikon*. Od konca novembra 2015 sídli v kinosále FTF VŠMU kino Klap.

V roku 2015 sa uskutočnil 19. ročník festivalu študentských filmov Áčko. Všetky hlavné ocenenia si odniesli snímky študentov FTF VŠMU. Cenu za najlepší film, za najlepší dokumentárny film a Cenu LITA za najlepšiu réžiu získal titul *Ahoj láska* (r. Lena Kušnieriková), Cenu za najlepší hraný film a Cenu LITA za najlepší scenár si odniesol *Strach* (r. Michal Blaško). Najlepším animovaným filmom bolo *Kovbojsko* (r. Dávid Štumpf).

Filmová produkcia

Od roku 2012 vzniká na Slovensku každoročne vyše 20 dlhometrážnych filmov pre kiná. Po rekordných 27 slovenských a koprodukčných filmoch v roku 2014 sa situácia vlni zopakovala: z 27 snímok vzniklo 11 so 100-percentným slovenským podielom, tie doplnilo 5 majoritných a 8 minoritných koprodukcii a v troch prípadoch bol podiel nákladov 50/50. Až pre 11 režisérov boli nakrútené filmy ich samostatným dlhometrážnym debutom.

Z 12 hraných filmov pre kiná patrili k najúspešnejším *Koza* a *Eva Nová*. Hraný debut Ivana Ostrochovského *Koza* o návrate bývalého olympijského boxera do ringu mal svetovú premiéru na MFF Berlín a následne získal viac než tucet festivalových cien po celom svete, bol slovenskou národnou nomináciou na Oscara a jediným slovenským filmom, ktorý sa dostal do výberu na Európske filmové ceny. Hraný debut úspešného dokumentaristu Marka Škopa *Eva Nová*, príbeh bývalej herečky a alkoholicky, ktorá hľadá cestu k svojmu synovi, získal Cenu FIPRESCI na 40. MFF v Toronte. Festivaly mali záujem aj o komorný dramatický príbeh z mestského prostredia *Čistič* (r. Peter Bebjak). Domácich divákov prilákal do kín detský muzikál *Spievankovo 5: O povolaniach* (r. Diana Novotná) či mestská komédia o štyridsiatnikovi v kríze stredného veku *Vojtech* (r. Viktor Csudaj). Pár dní pred vianočnou televíznou premiérou sa do kín dostala aj rozprávka *Johankino tajomstvo* (r. Juraj Nvota). Road movie *Stanko*, debut režiséra Rasta Boroša, sa po svetovej premiére v októbri 2015 na MFF Varšava dostal v apríli 2016 aj do slovenských kín. Výpravná komédia *Wilsonov* (r. Tomáš Mašín) o plánoch z roku 1919 pripojiť Bratislavu k USA a premenovať ju na Wilsonov aj rozprávka Alice Nellis *Sedem zhavraných bratov* vznikli ako paritné slovensko-české koprodukcie. Tri hrané filmy (päť v roku 2014) vznikli v minoritnej koprodukcii.

V roku 2015 vzniklo i 12 dlhometrážnych dokumentov pre kiná (15 v roku 2014). Životnebezpečný prechod na lyžiach cez 23 dolín a 18 sediel Vysokých Tatier zaznamenáva *Akceptácia* (r. Jaroslav Matoušek), slovenského rímskokatolíckeho kňaza a saleziána, spisovateľa a charitatívneho pracovníka portrétuje film *Anton Srholec* (r. Alena Čermáková), cez rôzne možnosti čakania zachytáva kolobeh jedného života *Čakáreň* (r. Palo Korec), život v Líbyi za vlády Muammara al-Kaddáfího, v čase občianskej vojny a po nej zobrazujú prostredníctvom osudov slovenskej zdravotnej sestry *Farby piesku* (r. Ladislav Kaboš). Ďalej sa nakrútil časozberný dokument o slovenskom raperovi *Rytmus: Sidliskový sen* (r. Miro Drobny), dobrodružná cesta po neznámej africkej rieke k unikátnemu prírodnému kmeňu *Suri* (r. Pavol Barabáš), pohľad do života niekoľkých dôchodcov *Zalmy staroby* (r. Marek Kuboš), a film *Očami fotografky* (r. Matej Mináč), ktorý zobrazuje životný príbeh fotografky filmových hviezd Zuzany Mináčovej, ktorý je poznačený zásadnými zvratmi 20. storočia. Domácu dokumentárnu tvorbu roku 2015 dopĺňajú 4 minoritné koprodukcie.

Rok 2015 bol rekordný v oblasti animovaného filmu. Veď posledným slovenským dlhometrážnym filmom bola *Krvavá pani* Viktora Kubala (1980). V roku 2015 vznikli až tri dlhometrážne filmy: minoritné koprodukcie *Malá z rybnáre* (CZ/SK/DE, r. Jan Balej), *Malý pán* (CZ/SK, r. Radek Beran), ale najmä domáca novinka *Lokalfilmis* (SK, r. Jakub Kroner). (Kompletný zoznam slovenských dlhometrážnych filmov vyrobených v roku 2015 a určených pre kiná uvádzame v tabuľke na nasledujúcej strane.)

V roku 2015 vznikol i dlhometrážny hraný film *Osudový okamih* (r. Gabriel Hošťaj) a dlhometrážne dokumenty *Exkurzia – História súčasnosti* (r. Jan Gogola), *Garda* (r. Ivan Ostrochovský) a *Krasňanský zelovec* (r. Miroslav Hájek).

Na výrobe 7 hraných a 5 dokumentárnych dlhometrážnych filmov pre kiná sa podieľala aj verejnoprávna televízia, ktorá je naďalej najväčším producentom v oblasti dokumentárnej tvorby, či už vlastnej, alebo v spolupráci s nezávislými producentmi.

Dlhometrážne slovenské a koprodukčné filmy pre kiná vyrobené v roku 2015*

FILM	RÉŽIA	KRAJINA PÔVODU	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR
Akceptácia	Jaroslav Matoušek	SK	5. 4. 2016	JM film
Anton Srholec	Alena Čermáková	SK	8. 10. 2015	ASFK
Červený pavúk	Marcin Koszalka	PL/CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Čakáreň	Palo Korec	SK	29. 10. 2015	ASFK
Čistič	Peter Bebjak	SK	15. 10. 2015	Bontonfilm
Domáci péče	Slávek Horák	CZ/SK	22. 10. 2015	Forum Film
Eva Nová	Marko Škop	SK/CZ	19. 11. 2015	ASFK
Farby piesku	Ladislav Kaboš	SK/CZ	16. 9. 2015	MEDIA FILM
Johankino tajomstvo	Juraj Nvota	SK/CZ	18. 12. 2015	ALEF FILM & MEDIA
Koza	Ivan Ostrochovský	SK/CZ	10. 9. 2015	ASFK
Kupónová privatizácia	Martin Kohout	CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Lokalfilmis	Jakub Kroner	SK	18. 6. 2015	Continental film
Malá z rybárne	Jan Balej	CZ/SK/DE	3. 9. 2015	Continental film
Malý pán	Radek Beran	CZ/SK	30. 4. 2015	Itafilm
Očami fotografky	Matej Mináč	SK/CZ	17. 9. 2015	Itafilm
Opustený vesmír	Peter Hledík	CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Para nad riekou	Robert Kirchhoff, Filip Remunda	CZ/SK	19. 5. 2016	ASFK
Posledný portrét	Katya Krausova	GB/SK/CA	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Rodinný film	Olmo Omerzu	CZ/DE/FR/SI/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Rytmus: Sídľiskový sen	Miro Drobný	SK/CZ	20. 8. 2015	Itafilm
Sedem zhavranelých bratov	Alice Nellis	SK/CZ	28. 5. 2015	Magic Box Slovakia
Spievankovo 5:	Diana Novotná	SK	29. 10. 2015	TONADA
O povolaniach				
Stanko	Rasto Boroš	SK	14. 4. 2016	Continental film
Suri	Pavol Barabáš	SK	21. 5. 2015	ASFK
Vojtech	Viktor Csudai	SK	17. 12. 2015	Continental film
Wilsonov	Tomáš Mašín	CZ/SK	1. 10. 2015	Forum Film
Žalmy staroby	Marek Kuboš	SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	

* Filmy sú zoradené abecedne.

Kinodistribúcia

V roku 2015 prišlo do slovenských kín 4 614 507 divákov. Je to o 11,77 % viac než v roku 2014 (4 128 584 divákov) a druhá najvyššia návštevnosť od roku 1996. Hrubé tržby medziročne vzrástli o 13,70 %. Diváci zaplatili za vstupenky spolu 23 727 092,05 eura (20 868 783,32 eura v roku 2014), čo je najvyššia suma v ére samostatného Slovenska. V roku 2015 stúpol na Slovensku aj počet predstavení o 16,77 % zo 135 553 v roku 2014 na 158 280 – čo je historicky najvyšší počet v ére samostatnosti – a priemerná cena vstupenky vzrástla z 5,05 eura na 5,14. Klesla však priemerná návštevnosť na jedno predstavenie o 4,28 % z 30,46 diváka v roku 2014 na 29,15.

Vlani malo v slovenských kinách premiéru 244 novínok, teda o tri menej ako rok predtým. Tieto snímky uviedlo do kín 12 spoločností a 5 slovenských filmov – *Johankino tajomstvo* (r. Juraj Nvota), *Návrat do horiaceho domu* (r. Anna Grusková), *Zmenil tvár Sanghaja* (r. Ladislav Kaboš), *Farby piesku* (r. Ladislav Kaboš) a *Spievankovo 5: O povolaniach* (r. Diana Novotná) – si distribuovali producenti sami. Podľa krajiny pôvodu bolo najviac novínok z USA (106), na druhej priečke bolo Francúzsko (26) a na tretej Česko (19). Najúspešnejšou distribučnou spoločnosťou roku 2015 na Slovensku sa stala spoločnosť Barracuda Movie (od 1. 1. 2016 CinemArt SK), ktorá mala 35,24-percentný podiel na počte divákov a 36,07-percentný podiel na hrubých tržbách. Druhá priečka patrila spoločnosti Continental film (15,94 % / 16,27 %), tretia spoločnosti Saturn Entertainment (12,77 % / 13,45 %).

Už tretí rok za sebou bol divácky najúspešnejší animovaný film – mentoraz *Mimoni* s 365 184 divákmi. Do prvej desiatky v rebríčku návštevnosti sa nedostal ani jeden domáci film, *Rytmus: Sídľiskový sen* (r. Miro Drobný) skončil jedenásty.

V roku 2015 sa dostalo do kín rekordných 25 slovenských a koprodukčných filmov. Dokument debutujúceho režiséra Mira Drobného videlo 81 597 divákov a stal sa tak deviatym divácky najúspešnejším domácim filmom a druhým najnavštevovanejším dokumentom v ére slovenskej samostatnosti. Všetky slovenské filmy vrátane minoritných koprodukcí videlo vlani 309 886 divákov, čo je 6,72-percentný podiel na celkovej návštevnosti. Na porovnanie, v roku 2014 bol tento podiel 5,71 %. Podiel 100-percentných slovenských filmov a majoritných koprodukcí bol 6,51 %, keď na tieto filmy prišlo 300 224 divákov.

Vo výsledkoch za rok 2015 nie je zarátaná napríklad návštevnosť projektu Bažant Kinematograf (ktorý prilákal na projekcie v 33 slovenských mestách, na filmových a hudobných festivaloch a bratislavskej Magio pláži 46 000 divákov), festivalových projekcií nedistribučných titulov (s výnimkou Febiofestu), projektu KineDok a rovnako ani návštevnosť čoraz populárnejšieho alternatívneho obsahu (záznamy divadelných, operných či baletných predstavení, koncertov, športové prenosy...).

TOP 10 divácky najúspešnejších filmov v kinách (za obdobie 1. 1. – 31. 12. 2015)

FILM	KRAJINA PÔVODU	DISTRIBÚTOR	PREMIÉRA	POČET DIVÁKOV
1. Mimoni	US	Barracuda Movie	25. 6. 2015	365 184
2. Päťdesiat odtieňov sivej	US	Barracuda Movie	12. 2. 2015	239 521
3. Hotel Transylvánia 2	US	Itafilm	1. 10. 2015	161 466
4. Spectre	GB/US	Forum Film	5. 11. 2015	149 312
5. Rýchlo a zbesilo 7	US/JP	Barracuda Movie	2. 4. 2015	144 468
6. Star Wars: Sila sa prebúdzá	US	Saturn Entertainment	17. 12. 2015	130 976
7. V hlave	US	Saturn Entertainment	13. 8. 2015	122 521
8. Jurský svet	US	Barracuda Movie	11. 6. 2015	115 059
9. Hry o život: Drozdajka 2. časť	US	Forum Film	19. 11. 2015	102 526
10. Avengers 2: Vek Ultrona	US	Saturn Entertainment	30. 4. 2015	90 344

ZDROJ: Únia filmových distribútorov SR

Videodistribúcia

Bohužiaľ, ani za rok 2015 nie sú k dispozícii údaje o celkovej počte vydaných a predaných DVD a blu-ray (BD) nosičov ani o jeho medziročnom vývoji.

Vydaných bolo 48 DVD alebo BD so slovenskými a koprodukčnými audiovizuálnymi dielami, z toho bolo 30 DVD s dlhometrážnymi filmami pre kiná (v roku 2014 bolo vydaných 46 DVD alebo BD so slovenskými a koprodukčnými dielami, z toho s 28 dlhometrážnymi filmami pre kiná).

V polovici júla 2014 začal svoju činnosť internetový VoD portál Kinocola (www.kinocola.sk), za ktorým stojí produkčná spoločnosť Filmpark. Špecializuje sa na slovenské a české snímky. Filmy je možné zapožičať si aj prostredníctvom digitálnych televízií – napríklad Magio od T-Comu a Fiber TV od Orangeu. Obe majú v ponuke i archív odvysielaných programov. Spoločnosť CME spustila v roku 2011 na Slovensku portál Voyo, video-on-demand platformu dostupnú nielen v PC, ale aj na vybraných televíziách, tabletoch, BD prehrávačoch či smartfónoch. Od roku 2013 je k dispozícii služba HBO GO, ktorá poskytuje predplatiteľom HBO neobmedzený prístup k filmom, seriálom a dokumentom najmä z pôvodnej produkcie HBO, ale aj k najnovším filmovým hitom hollywoodskych štúdií na počítači, mobile, tablete či v televízii s pripojením na internet.

Kiná

K 31. decembru 2015 bolo na Slovensku v prevádzke 140 kín s 235 plátnami (123 kín so 197 plátnami v roku 2014). Z toho bolo 88 jednosálových kín, 20 miniplexov (kiná s 2 až 7 sálami) s dovedna 79 sálami a 12 395 sedadlami a 4 multiplexy (kiná s 8 a viac sálami) so 40 kinosálami a 6 989 sedadlami. Ďalej to bolo 17 letných kín, 1 autokino a 10 alternatívnych priestorov.

Digitalizovaných bolo 175 kinosál v 82 kinách a 2 letné kiná (139 kinosál v 67 kinách a 3 letné kiná v roku 2014). V 102 digitalizovaných kinosálach – z toho 33 v jednosálových kinách – bolo možné premietiť aj v 3D formáte. Digitalizáciu kín technológiou D-cinema od roku 2010 finančne podporuje Audiovizuálny fond, vlani bolo podporených 9 žiadostí celkovou sumou 247 000 eur. V roku 2013 AVF otvoril aj nový podprogram, v ktorom žiadatelia môžu získať dotáciu na modernizáciu kina finančne menej náročnou digitálnou technológiou E-cinema HD. Vďaka tomu bolo v rokoch

2013 a 2014 podporených ďalších 21 žiadostí na digitalizáciu sumou 251 500 eur. Vlni nebola podaná ani jedna žiadosť, kino Film Europe bolo digitalizované technológiou E-cinema bez podpory AVF. Keďže žiadosti väčšiny kín, ktoré mali záujem aj finančné prostriedky na digitalizáciu, už boli podporené v roku 2014, pribudol do programu AVF Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike podprogram 4.3 Modernizácia vybavenia digitalizovaných jednosálových kín. V rokoch 2014 až 2015 bolo podporených 12 žiadostí celkovou sumou 200 000 eur.

K 31. 12. 2015 bolo v prevádzke autokino Shopping Palace v Bratislave a 17 letných kín. Dňa 26. 10. 2015 bolo pri nákupnom stredisku Bory Mall v Bratislave otvorené kino IMAX s kapacitou 476 divákov, technológiou IMAX 3D a plátnom 23 x 13 metrov. Je jediné svojho druhu na Slovensku.

Súčastou siete európskych kín Europa Cinemas (2 350 kinosál v 977 kinách 596 miest a 42 krajín) bolo na Slovensku ku koncu minulého roku 23 kín v 19 mestách (19 kín v 17 mestách v roku 2014).

Filmové kluby

Filmové kluby sú na Slovensku združené v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK). K 31. 12. 2015 pôsilo na Slovensku celkovo 54 filmových klubov s 5 569 členmi (v roku 2014 to bolo 48 filmových klubov so 6 102 členmi). Väčšina filmových klubov funguje v priestoroch klasických kín, 34 z nich, teda 62,96 %, je v digitalizovaných kinách.

Po 20-percentnom medziročnom náraste počtu divákov v roku 2014 prišlo vlni na predstavenia klubových filmov vo všetkých kinách na Slovensku (nielen vo FK) 136 616 divákov, čo znamená medziročný nárast 11 %. Klubové tituly sa v roku 2015 podieľali na celkovej návštevnosti kín 2,92 % (3,02 % v roku 2014). Priemerné vstupné na predstavenie klubového filmu vo všetkých kinách bolo 2,58 eura (2,99 eura v roku 2014).

ASFK vlni uviedla do kín 34 novínok, z toho 3 obnovené premiéry digitalizovaných filmov, ktoré predtým uviedli v kinách ine spoločnosti. Najnavštevovanejším klubovým titulom roku 2015 sa stali *Divoké historky* (AR/ES, r. Damián Szifron) s 13 227 divákmi.

Domáce festivaly a prehliadky

Dvadsať tretí ročník medzinárodného filmového festivalu Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach a Trenčíne sa konal v dňoch 19. až 26. júna 2015. V programe bolo 126 filmov z 50 krajín. Hlavnú cenu, Modrého anjela za najlepší film, získala *Sopka Ixcanul* (Ixcanul, GT/FR) guatemalského režiséra Jayra Bustamanteho. V medzinárodnej súťaži krátkych filmov zvíťazil hraný film *Umenie* (Arta, RO, r. Adrian Sitaru). Udelené boli i tradičné ocenenia Hercova misia (Anna Geislerová, Juraj Kukura) a Zlatá kamera (Ján Ďuriš, Peter Hledík).

V dňoch 10. až 15. septembra 2015 sa v Piešťanoch konal 10. MFF Cinematik. V programe bolo 97 filmov. Hlavnú cenu festivalu Meeting Point Europe Award, určenú pre najlepší európsky film vyrobený v rokoch 2014 a 2015, získali *Motýle* (The Duke of Burgundy, GB, r. Peter Strickland). V súťažnej sekcii Cinematik.doc, ktorá je určená celovečerným slovenským dokumentom, získal Cinematik.doc – Cenu Literárneho fondu film *Vlna vs. breh* (SK/CZ, r. Martin Štrba).

Sedemnásť Medzinárodný filmový festival Bratislava sa uskutočnil v dňoch 12. až 17. novembra 2015. Zo súťaže prvých a druhých hraných filmov si Grand Prix a Cenu FIPRESCI odniesol film *Pôda a tieň* (La tierra y la sombra, CO, r. César Augusto Acevedo). Cena za najlepší dokument patrí snímke *Nemecká mládež* (Une Jeunesse Allemande, FR/CH/DE, r. Jean-Gabriel Périot) a v súťaži krátkych filmov zvíťazila *Washingtonia* (GR, r. Konstantina Kotzamani). Laureátkou ocenenia a držiteľkou pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku slávy sa za dlhoročnú umeleckú tvorbu stala významná slovenská herečka Emília Vášáryová.

Dvadsať druhý medzinárodný filmový festival Febiofest sa konal od 20. marca do 16. apríla 2015 v 10 mestách (Bratislava, Banská Bystrica, Kežmarok, Košice, Levice, Martin, Prešov, Prievidza, Trenčín, Trnava). V programe bolo 126 filmov. Hlavnú cenu v Súťaži krátkych filmov krajín V4 získal hraný film *Mliečny brat* (Mleczny brat, PL/AM, r. Vahram Mchitarjan).

Na 8. medzinárodnom festivale animovaného filmu Fest Anča v Žiline (24. – 28. júna 2015) získal Hlavnú cenu Anča Award film *Nemôžeme žiť bez kozmu* (Mi ne možem žiť bez kosmosa, RU, r. Konstantin Bronzit). Anča Slovak Award získal film *Half Báбка* (SK/BE, r. Jasmine Elsen) a Anča Slovak Special Mention *Nina* (SK, r. Veronika Obertová, Michaela Čopíková). Dávid Štumpf bol za *Kovbojsko* (SK) odmenený distribučnou cenou Anča D Award.

Vlni sa po prvý raz uskutočnila bilančná prehliadka Týždeň slovenského filmu (od 13. do 19. 4.).

► Miroslav Ulman